

Sygn. akt II UK 113/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z wniosku B. spółka z o.o. z siedzibą w U.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.
przy udziale zainteresowanych: D. Z., A. S., S. P.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt III AUa [...], III AUz [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 17 września 2016 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 8 maja 2015 r. (mocą którego oddalono odwołania płatnika składek B. sp. z o.o. w U. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 8 grudnia 2014 r., stwierdzających podleganie zainteresowanych S. P., A. S. i D. Z. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu we wskazanych okresach z tytułu zawartych z płatnikiem składek umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu oraz zasądzone od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu) o tyle, że kwotę zasądzoną tytułem zwrotu kosztów procesu zmniejszył do 180 zł oraz oddalił apelację płatnika składek w pozostałym zakresie, oddalił zażalenie organu rentowego na zawarte w wyroku

rozstrzygnięcie o kosztach procesu i zasądził od odwołującego się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 720 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną płatnika składek. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania (art. 378 § 1 k.p.c.) oraz na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 627 k.c., art. 734 § 1 k.c. w związku z art. 750 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano: 1/ występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego zawierającego się w pytaniu o wpływ powtarzalności zawieranych po sobie umów na możliwość uznania ich nie jako odrębne lecz zbliżone umowy o dzieło a ciąg umów zlecenia i w konsekwencji – czy powtarzalność umów powoduje objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, 2/ potrzebę wykładni przepisu art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w kontekście art. 65 § 1 i 2 k.c. i art. 353¹ k.c., jako budzących poważne wątpliwości w szczególności w zakresie oceny podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w sytuacji istnienia kilku zbliżonych umów, z których każda nosi cechy umowy o dzieło, natomiast przy łącznym rozpatrzeniu ze względu na zbliżony charakter może budzić wątpliwości co do jej charakteru jako umowy zlecenia, przy woli nadania stosunkowi przez jego strony wyłącznie cech umowy o dzieło oraz 3/ nieważność postępowania polegającą na pozbawieniu odwołującej się i innych uczestników postępowania prawa obrony, przez dokonanie odmiennych ustaleń faktycznych od Sądu pierwszej instancji w wyniku oceny materiału dowodowego, w tym szczegółowych zakresów robót, protokołów odbioru oraz zeznań przesłuchanych w charakterze stron zainteresowanych i wiceprezesa Spółki, w szczególności przez przyjęcie, że dokumenty takie nie zostały sporządzone w trakcie trwania umów, a sporządzono je na potrzeby niniejszego postępowania, w konsekwencji uczynienie postępowania w tym zakresie jednoinstancyjnym, ograniczonym wyłącznie do Sądu Apelacyjnego, pomimo braku zarzutów ze strony odwołującego się, innych uczestników postępowania oraz organu rentowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju juretryki i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością

orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7 - 8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Co się tyczy tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2 - 4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku

rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7 - 8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż skarżący nie wykazał istnienia żadnej ze wskazanych przesłanek przedsądu.

Konstruując istotne zagadnienie prawne autor skargi kasacyjnej nie wskazał jakichkolwiek przepisów prawa materialnego, na podstawie których sformułował owo zagadnienie, nie nawiązał w sposób ogólny i abstrakcyjny do treści tychże przepisów i nie wyjaśnił, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych oraz do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić próba ich wykładni. Argumentów za istnieniem tejże przesłanki należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu.

Z kolei wątpliwości zgłaszane przez skarżącego w ramach przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawa stanowią w istocie próbę podważenia dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny charakteru spornych umów. Sąd ten ustalił bowiem, że mimo oznaczenia przez strony łączących ich umów jako umów o dzieło, z treści samych umów wynika, iż ich przedmiotem miało być wykonanie przez zainteresowanych powtarzalnych czynności, jak układanie kafelek, murowanie czy tynkowanie, będących kolejnymi etapami budowy, bez możliwości poddania kontroli efektów pracy zainteresowanych pod kątem osiągnięcia ustalonego w momencie zawierania umów precyzyjnie określonego rezultatu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że ponieważ umowa zgodna z wolą stron nie może być sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 k.c.), przeto swoboda stron przy zawieraniu umowy nie jest nieograniczona (art. 353¹ k.c.). Inaczej rzecz ujmując, skoro wola stron nie może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Okoliczność, że strony umowy określiły łączący je stosunek prawny jako umowę o dzieło, eksponując w ten sposób jej charakter, nie jest zatem elementem decydującym samodzielnie o rodzaju zobowiązania, które ostateczne –

z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy – określa sąd (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12, LEX nr 1618766 oraz z dnia 21 marca 2013 r., III CSK 216/12, LEX nr 1324298 i powołane tam orzecznictwo). Sąd Najwyższy niejednokrotnie również wyjaśniał, że rezultatem umowy o dzieło nie może być sama czynność, a jedynie wynik tej czynności. Dzieło musi bowiem istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej nie tylko odróżnić je od innych przedmiotów, ale i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu. Stosunek prawny wynikający z umowy o dzieło nie ma charakteru zobowiązania trwałego (ciągłego). Stanowi zobowiązanie do świadczenia jednorazowego i to po obu stronach tego stosunku, którego ramy czasowe wyznacza powierzenie wykonania i wykonanie dzieła. Rozkładanie dzieła na części wiąże się niekiedy z rozłożeniem na części świadczenia zamawiającego (to jest wynagrodzenia). W ten sposób, niezależnie od nazwy umowy, strony przez odpowiednie ukształtowanie konkretnych obowiązków powodują, że oba świadczenia stają się świadczeniami ciągłymi. Przez to trudno uznać, że zobowiązanie – nawet nazwane przez strony zobowiązaniem z umowy o dzieło - zachowuje w dalszym ciągu taki charakter (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 402/12, LEX nr 1350308 oraz z dnia 12 sierpnia 2015 r., I UK 389/14, LEX nr 1816587 i powołane tam orzecznictwo). Wbrew sugestiom skarżącego, podnoszone przezeń wątpliwości prawne zostały zatem wyjaśnione w orzecznictwie Sadu Najwyższego.

W sprawie nie zachodzi też zarzucana nieważność postępowania. W kwestii sugerowanej przez skarżącego obrazy art. 378 § 1 k.p.c. należy zauważyć, że postępowanie apelacyjne jest kontynuacją postępowania merytorycznego. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a nie apelację. Użyte w art. 378 § 1 k.p.c. sformułowanie, iż sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę „w granicach apelacji” oznacza w szczególności, że sąd odwoławczy dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestając na materiale zebranym w pierwszej instancji (art. 381 i art. 382 k.p.c.) i kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., zasada prawna, III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55; Monitor Prawniczy 2008 nr 22, s. 37, z uwagami M. Kowalczyk; Palestra 2009 nr 1, s. 270,

z glosą G. Rząsy i A. Urbańskiego). Jednocześnie obowiązkiem sądu drugiej instancji jest zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego niezależnie od stanowiska stron prezentowanego w toku postępowania oraz zarzutów apelacyjnych. Sąd drugiej instancji powinien dokonać wyczerpującej oceny ustalonego stanu faktycznego z punktu widzenia obowiązującego prawa materialnego i zdać z tej oceny relację w uzasadnieniu swojego wyroku (art. 328 § 2 *in fine* k.p.c.). Tak też postąpił Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie, dokonując samodzielnej oceny całego zgromadzonego materiału dowodowego i czyniąc na tej podstawie ustalenia faktyczne niezbędne dla prawidłowej subsumcji prawa materialnego mającego zastosowanie w rozstrzygnięciu sporu oraz zdając z tego szczegółową relację w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd ten był uprawniony do częściowo odmiennej od Sądu Okręgowego oceny niektórych dowodów, a ocena ta nie podważyła zresztą istotnych dla wyniku sprawy ustaleń Sądu pierwszej instancji i ich kwalifikacji prawnej.

Konkludując, wobec niewykazania istnienia żadnej z powołanych przez skarżącego przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji postanowienia.